

ՊԱՅՄԱՆՔ	
Տարեկան գին և Պոչտոյ համար	430 ղշ.
» Գաւառաց	» 460 »
» Օտար երկիրներու »	» 480 »
Վեցամեայ և Պոչտոյ »	» 73 »
» Գաւառաց »	» 80 »
Խաւարանչիւր թերթի գին	60 փր.
Մանուկան տղը մէկ անգամի հա-	
մար 2 դուրուշ, երկու անգամի հա-	
մար 60 փարսյ, աւելի անգամներ	
բու համար 40 փարսյ :	

Լ Ր Ա Վ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 44 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պապին անխաղաղութեան վե-
ճը Հռովմ գումարեալ եպիսկոպոս-
ներն երկու բանակի բաժնած է, բայց
մեծագոյն մասն անխաղաղութեան
կողմն են։ Այսու ամենայնիւ միւս կող-
մին ալ մեծ տաղանդաւոր մարդիկ ու-
նի իր մէջ։

«Նոր ձայն» մ'ալ կը բարձրանայ,
կ'ըսէ Լափրանաս լրագիրն, ի նպատա-
հեր, Տիւրքիոյ ձայն մը որ թէ՛
ազգեցութիւն եւ թէ՛ ճարտարխօսու-
թիւն ու սրտալուրջութիւն ունի։ Օրա-
թօարի միաբաններէն եւ Գաղղիա-
կան Ակադեմիային անդամներէն կը-
րաւորի «Գեր» Տիւրքիոյ եւ Գեր Մա-
լինի արքեպիսկոպոսը «վերնագրով
հաղորդ բայց իմաստալից տեսրակ մը
հրատարակեց, որ ներկայ պարագայից
մէջ ըստ արժանոյն արձադանդ պի-
տի ունենայ, Գիտնական վարդապե-
տին այս աշխատութեան նպատակն է
հաստատել թէ Մալինի արքեպիսկո-
պոս Գեր, Տէշան իւր առ Գեր Տիւ-
րքիոյ ուղղած պատասխանին մէջ
կերծ գրուածներ ի վիպալութիւն կո-
չած է։ Տեսրակին էջերն ընթերցող-
ներուն ամենն ալ կը տեսնեն որ ապա-
ցուցութիւնը կատարեալ է, եւ եղա-
կացութիւնները ծանր իւնիթիւսի ա-
տուածաբաններուն խրատ կուտանք
որ ուղղի պատրաստութիւն, քան զի ի-
րենց պարտիզին մէջ քարեր չեն նե-
տուիր այլ ժայռեր, ճշգրիտ եւ ան-
ժխտելի վկայութեանց առատու-
թեամբ՝ զոր յառաջ կը բերէ Հ. կը-
րաւորի եկեղեցական պատմութեան
ամենակարեւոր մէկ կէտին վրայ, այն է
նորիս Պապին խնդրոյն, որ իրեն
հերետիկոս նշանակուած Զ տիեզերական
ժողովէն Պատմական միութիւններն
ու ստույգութեանը որով փորձ փոր-
ձուցանուած այս կէտը ծածկելը մինչեւ
իսկ իւնիթիւսի տէրը որքեւր կարող
պարզութեամբ հերքուած են մեծա-
հանճար միաբանին բարձր ներքեւ։
Հ. կրաւորի անգրաբնական գաղափարն
իմաստակները նեղը կը մտցնեն, ինչ-
պէս նեղը մտցուցած էր վիպալութե-
ական գաղափար մ'իմաստակները կը
խորհի որ չարաւորութեան ժամանակ-
ներն անցան ուստի եւ ամեն բան իր
անունովը կը կոչէ։ Մեք ալ իր կար-
ծիքն ենք. եկեղեցւոյն ծառայու-
թիւն ընելու լուսագոյն եղանակն է՝
խաղաղական օգնութիւնները, բարե-
պաշտութեան մասը գործուած խաղ-
գալութիւնները մերժել եւ ճշմար-
տութիւնը պաշտպանել յամենայնիւ եւ
վրան ամենայնիւ։»

Հ. կրաւորի այս դրուածը բնա-
կանաբար Միտի եւ անոր ընկերաց
զայրոյթը կը բորբոքէ, որք կը պնդեն
թէ Միտիս Չ տիեզերական ժողովէն

իրեն հերետիկոս նշանակուած չէ։ Միտի
գեղեցիկ օրինակ մ'ալ կուտայ իւր
այս ըսածը հաստատելու համար։
«Գաւառացի մը կրնայ, կ'ըսէ իւր բա-
րեկամներէն մէկուն իրաւանց կէտի մը
վրայ խորհուրդ տալ, կարծիք յայտ-
նել, բայց այն կարծիքն օրինաւորապէս
վճռող գաւառացի մ'իշխանութիւն
չ'կրնար ունենալ։ Օրէնսդէտն ու գա-
ւառացի երկու տարբեր անձնաւորու-
թիւններ են։ Նմանապէս վարդապե-
տի մը առանձին խօսակցութեան մէջ
ըսածներն ամոքիչն մը վրայէն տուած
քարոզին կերպարանքը չ'ունին։ Հռով-
մն ու աստուածաբանը տարբեր անձ-
նաւորութիւններ են։»

Բայց կերեւի որ Զ ժողովն այս
ճիշդութեան նուրը տարբերութիւն-
նը չ'կրնայի ընել. նորիս Պապը
նշանակէ, որով Պապին սխալականու-
թիւնն իւր վճռովն ալ հաստատուի է։

Լը Միտի կը շարադարէ։
«Արեւելեան կայսեր, նոյն իսկ
յորժամ կաթոլիկ տիտղոսը կը կրէին,
Պապին գերիշխանութիւնն անկեղծու-
թեամբ չ'էին ընդունել, Բիւզանդիո-
նի տղին իրաւագիտաց ձեռքը Գաղղիա
ալ տարածուելով, կալիքանութեան
առաջին աղբիւրն եղաւ, եւ յայտնի
է որ Հանսնականութիւնն ալ անկէ
ժողովում առնելով, վախճանը կ'ընդ-
րադարային սահմանադրութեան եւ-
թարիւմն ու հերձուած եղաւ։ Մեր
ապրած գործը քաղաքական աւերակ-
ներով բաւական լի ըլլալով կը բո-
նական մեծ աւերակ մ'ալ աւելցնելու
հարկ չ'կայ։ Գաղղիոյ մէջ կրօնական
վերահաստատութիւնը խաղաղութեան
մասնակէ մ'սկսաւ։ Ամբարշտ յիշա-
վութեանէ մ'տեսաւ Անտուան յը-
ղութեան վարդապետութիւնը հաշ-
կեցաւ։ Պապին իշխանութիւնն իւր
բոլոր փայլը պիտի առնու տիեզերա-
կան անձկութեանց մէջ։»

Այս խօսքերէն կը տեսնուի թէ
անգրաբնականը ինչ եւ անգրեւամբ
կը ջանան Պապին նսեմացալ իշխա-
նութիւնը վալցեցնել, անխաղաղական
գերմարդկային տիտղոսը տարով անոր։

Հռովմն յունար 28 թուով փա-
րիզի Լիպեթիէ լրագրին գրուած նա-
մակ մ'աւելի մանրամասն կերպով
կը պատմէ Գաղղիացւոյ Պատրիար-
քին եղած բռնութեան գործը։

Եկեղեցի Պատրիարքն այս խօսքն ը-
սել է ընդհանրական ժողովին մէջ։
«Գաւր ինչ կուզէք ըրէք, բայց մեք
» արեւելեցիք մեր իրաւունքներն
» անկեղծ կը պահենք, որք Ֆիլիքս-
» ցայի ընդհանրական ժողովէն ճան-
» չուած են։ Ես հոռ եկած ժամանակս
» երգում ըրած եմ որ ընա իրա-
» ւանքը չընհեմ, եւ չալտի զոհմի։»
Այս յայտարարութեան վրայ փոթո-
րիկը բոլորէ։

Հետեւեալ օրը Պապը կանչուի է
իշխալ Պատրիարքը։ Գեր. վալցեղա

ներս մտցուցեր է զայն։ Պապը խիստ
դժգոյն եւ յուզեալ էր։ Առջեւը
թուղթ մը կար, որով Պատրիարքը իր
բոլոր իրաւունքներէն պիտի հրաժա-
րէր եւ իր ազատութիւնները լատի-
նաճէս կաթոլիկոսաց ձեռնադրանե-
րուն հետ փոխանակէր։

«Ստորագրէ սա թուղթը, ըսաւ
Պիոս Թ հրամայական ձայնիւ։

Պատրիարքը դողալով բացաւ թու-
լիւն խնդրեց ակնածաբար։ Պապը
սուաւ բացատրութիւնները եւ դրէր
ներկայացուց։

«Ձեմ կրնար ոչգպիտի գիր մը
ստորագրել, ըսաւ ծերունի Պատրի-
արքը։

Այն ժամանակ Պապն իր սովորա-
կան բարկութեամբ զայրացաւ, բը-
ռնցի դարկաւ սեղանին, ձեռքը բըռ-
նած դրէր կտրեց, եւ ըսաւ Պատրի-
արքին, որ մինչեւ չստորագրէ՝ դուրս
չալտի երէն։

Պատրիարքը վերջին ծայր դող ե-
լած ու վրդոված, Նորին Սրբութեան
բարկութիւնն իջեցնելու ջանաց։ Ըրած
երգումը իջեցուց, եւ զայն լուծելու
անհնարութեան մէջ ըլլալը հանդիմնու-
աշխատեցաւ։ Բայց ի զուր։ Պիոս Թ.
աւելի բարկացաւ։ Ըսաւ թէ ըրած
երգումն ոչինչ էր, եւ նորէն հրամա-
յեց որ ստորագրէ։ Վերջապէս ժա-
մա մը չալի անպատմելի մաքառումէ
եւ Պապն ալ բարկութեանէն երեք գը-
րիչ կտորիէ հոտել, խեղճ Պատրիար-
քը՝ աւելի մաւած քան թէ կենդանի՝
հնազանդելու հարկադրեցաւ։ Եւ թուղ-
թը ստորագրելով կըցաւ Պապին սնե-
րակէն դուրս։ Երէն, Բիւզ մը ետ-
ւէ ըլլալով դանդաղեցաւ իր աստի-
ճանակիցներուն այս անարժան բռնու-
թեան դէմ՝ զոր Պապն ըրաւ իրեն։

«Այս տեսարանն անլուր բան չէ՝
կրնէ նամակը իմէ այնպէս շարու-
նալէ, պիտի տեսնէք որ Պիոս Թ պի-
տի հրամայէ ձախալուրիան (ընդգի-
մաղիր) կաթոլիկոսաց, որ աշխուղ-
եանց հետ իր անխաղաղութեան թիւնն
ընդունին ու հաստատեն, եւ եթէ
փարսին՝ Հրեշտակապետի թերթին
մէջ պիտի բանադակէ զանոնք մինչեւ
որ քաղղեացւոյ Պատրիարքին պէս
ընկճելով հնազանդին։ Մտուելու ան-
հաստատելու բան է այս։ այսպիսի ընդ-
հանրական ժողով, այսպիսի բռնութիւն
լուծած բան չէ։ Գոնէ այս անսանձ
տիրապետութեան կիրք խեղճ միտ
ըլլար, հնարաւոր նպատակները ունե-
նար։ Բայց մարեւանդութեան զատ
ուրիշ բան չերաւ։ Օրինակ համար,
որուն հոգն է Գաղղիացւոյ պատրի-
արքին այսպէս բռնութեամբ գիր մը
ստորագրելը, որով իր եկեղեցւոյն վա-
յելած ազատութիւններէն կը հրաժա-
րի։ Եթէ այն եկեղեցին այս կեր-
պով պարտաւորուած կըլլայ։ Այսպի-
սի բռն հրամարում մը որարողպէս
ոչինչ է, եւ եթէ երբեք զորութիւն
մ'ունենայ, այն ալ Արեւելքի մէջ

հերձուած մը դրդուել կրնայ ըլլալ։
Վատիկանի մէջ այս չեն տեսներ։ Բան
մը չեն տեսներ։ Խաւարի նկեղ մ'է
այն։

«Արեւելեան կաթոլիկոսներն ա-
զատութիւններ կը վայելն, որք Քը-
րիստոնէութեան առաջին դարուց ե-
կեղեցւոյն ազատութիւնները կը յիշե-
ցնեն։ Անոնց մէջ՝ ոչ թէ կառավու-
րութիւնը, ոչ թէ Պապը կանաւանէ ե-
պիսկոպոսները, այլ հաստատեցալ ժո-
ղովուրդները կրնարեն իրենց հովիւ,
այս կերպն ամեն միաբան ըսաւ։ Մասնա-
ւորապէս Պատրիարքներն արտօնութիւն
ունին կաթոլիկոսաց ընտրութիւնը կա-
նաւարդելու, զանոնք ձեռնադրելու,
կոնդակները վաւարացնելու, վերջա-
պէս ինչ որ Հռովմ հայրապետը խաղի-
նած էս կաթոլիկոսաց համար կրնէ,
այն ամենն ընելու։ Այս բանը վաւի-
կանի, արքունեաց դորժին եկած չէ
երբեք, եւ շատ ժամանակէ ի վեր
Բորականտան կը ջանայ Արեւելեան
կաթոլիկոսաց անուանումն իրեն սե-
փականել՝ ի վնաս իրաւանց հաստա-
ցելոց եւ Պատրիարքաց, որոց Զննու-
լուս կաշխատի հազարաւոր յայտառե-
ւութեամբ։ Ասիկայ Արեւելքի գիտ-
նալով, բոլոր ոչն կողմնու Պատրիարք-
ներն՝ ու կաթոլիկոսները Հռովմ գա-
ւա համար ճանքայ ելած ժամանակ-
նին պարտաւորուել են հանդիսուոր
կերպիւ խօսք տուել որ Արեւելեան
եկեղեցւոյ ազատութիւններն անվնաս
պահեն։

«Բայց Ս. Աթուին հոգն է։ Պա-
պութեան քաղաքականութիւնը, մա-
նաւանդ ներկայ Տայրապետին օրով,
կաթոլիկութեան գլխոյն աստուածա-
յումն եւ կաթոլիկոսութեան նուա-
տացումն ըլլալով, եւ ներկայ տխուր
լնդհանրական ժողովն ալ այս կրկին
նպատակաւ դուստրուած ըլլալով, Ա-
րեւելեան եւ գաղղիական եկեղեցւոյ
կործանումն ալ հարկաւ մասն եղած
է այն նախադրին՝ զոր չ'ըզլիթները
պատրաստած են, եւ Պիոս Թ. ալ հա-
ւանութիւն տուած անոր։ Այս վախճա-
ղին է՝ կատարեալ կեղծ լուսնականու-
թիւն, ամենաբացարձակ իշխանութիւն
եւ հաւատացելու կողմէն ալ կողմ հը-
նազանդութիւն։ Գաղղիացւոյ Պատ-
րիարքին խօսած ճառը Հռովմի ան-
կարգ փառամուրութեան կառքին տ-
նիւնեցուն առջեւ քար մ'ըլլալով, ի
հարկէ մեծ ցատու մ'պիտի գրգռէր։
Եւ այնպէս եղաւ։»

Մատակաւարդին ինչ-որքի թայ-
մը լրագրին գրուած նամակ մը կ'ըսէ։

«Մատակաւարդի թագուհին իր
կուռքերն այրեց, եւ իր աղտուաղա-
նաց հետ քրիստոնէութիւնն ընդու-
նեց։ Բոլոր խաճիքիս զաւառը, ուր
է նաեւ կողմն մայրաքաղաքը, կա-
ռավարութեան օրինակին հետեւեցաւ։

* Գեր. Հատուկանն զոտ։

դորձ պիտի դնէ հետեւեղ զէմ:
Բարեբաղդարար, Հոռմի շանթե-
րն իրենց առջի դորձերն կորու-
սած են, եւ միայն տգէտ խղճա-
հարներու վրայ տողեցուծիւն ունին:

Կը լսենք թէ երեկ իրիկուն Բերա-
յի Թարլա պաշի վաղըցին մէջ սպա-
նութեան վարձ մ'եղեր է Սնտոնեան
միաբնակիցեան արեւայր Մուքիսա
դերապայծառի եղբոր՝ Գալանեան
Միքիլի աղայի վրայ: Բայց բարեբաղ-
դարար՝ հասար մուշտակ հագած Բե-
լալուն՝ դանակը հաղել մարմնոյն դե-
պեր է:

Սյո անձը. Գեր. Հասունեանի
ջերմ հաղաւտիքներէն մէկն է:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՍՄԱՍԻՆԻ
ՆԱՄԱՍԻՆԻ

4 Ինտրմար

Աղիւ Մասիս:

Վնասագատութիւնը անհուն օգուտ-
ներ ունի, եւ կը հաստատ թէ ամեն ինչ
այս բովին մէջէն անցնելու է որ զըտ-
ի, եւ բուն արժէքը որոշուի:

Մակայն այն քննադատութիւնէն
օգուտ կը ծաւալի, որ սկզբունք բան
եւ փաստ հանգարտութիւն կը խօսին եւ
զիտութիւնը կը տեսնեն: Սյո բանաւոր
քննադատութիւնը դեռ իր շնորհը
չափեց մեր դրական աշխարհի վրայ,
եւ քանի քանի գրիչներ կան որ լոկ
կը դատաւեան կամ կը գրաւեան
առանց համոզում արտայայտել, ա-
ռանց հաստատ քննադատութիւն, եւ կը կար-
ծեն թէ կը քննադատեն: Այսպիսի
թիւր կերպով ըմբռնուած քննադա-
տութիւնը ոչ լայն ունի եւ ոչ ոյժ:

Մանգումէ՛ որ մեծ դադախարաց
հետաւոր կը կանգնին, չգիտեմ թէ ի՞նչ
դադախար ունի քննադատութեան
օրէնքի մասին, սա միայն գիտեմ որ
իր յունվար 30ի թուոյն մէջ բարե-
հաճութեւ դահլիճ թ քննադատութիւն
մը ընել Լեւոնի նախորդ նամակին քա-
նի մը տողերուն վրայ, որը Սերաստիոյ
կրօնական ժողովոյն կը պատահեն:

Աւելի ճշմարտութիւնը երեւան
հանելու՝ քան Մանգումէի յարգի խմ-
բագրին պատասխանած ըլլալու կամ
անոր հետ չափուելու նպատակու՝
կազմել պատասխանել, եւ ա՛յն բան
խնդրոյն կը դառնամ՝ նախորդ նամա-
կը ձեռք տանելով: Նոյն դրոյս մէջ
Սերաստիոյ նախկին առաջնորդին՝ պե-
տական զորութեան առաջնորդա-
կան պաշտօն կորցնելու ջանքը նշանա-
կած եւ տեղեւոյն կրօնական ժողովոյն
համար սա տողերը գրած եմ:

«Մակայն, բարեկամ, զարմանալին
այն է որ տեղեւոյն եկեղեցական դասն
ալ իր նախկին առաջնորդին ծառայե-
լու ետանդով վտառ մարտը իր կրօ-
նականի տանին էական պարտք կը
գրէ՛: Կը մտնայ որ մի միայն կատար-
արքական իշխանութեան ձեռնհասու-
թեանը կը պատկանի առաջնորդ մը կար-
գել կամ պաշտօնէ ձգել, եւ իր հո-
գեւոր զլուրը՝ որ նաեւ ընդհանուր
աղիւնն է, թողնել, յանուն կրօնա-
կան ժողովոյ բարձր. Կուսակալին յայ-
տաղիլ մը կը ներկայացնէ Սերաստիոյ
Սերաստիոյ համար առաջնորդական
բարձ եւ անոր վերադարձը խնդրելու,
վերադարձ մը, որ աղբային իշխանու-
թեան կամքէն անկախ պիտի կատար-
ուի՝ երբ կրօնական ժողովոյ ձայնը լը-
սելի լինի եւ երազը մարմնաւորի:
Բառ իս՝ այս ալ խնդրոյ զլուստը նիւթ
մ'է: Սերաստիոյ կրօնական ժողովը
այս կամ այն եղանակով կուզէ, սու-
կայն Բ. Գաւնէն, այսինքն կուզէ որ
Բ. Գրան դորձութեամբ Աղբային՝ Լը-
րօնական դորձ մը որոշուի իր քմահաճ
կամայ համամաս: Կրնա՞ք ըմբռնել
թէ վեղարի ներքեւ ծրագրուած այս
թիւր եւ փառաբեր զրոյթիւնէն ինչ
կը հետեւի. . . եւ հաստատանքէն,
Սերաստիոյ կրօնական ժողովը վաղն

ալ ձեռնադրութեան եւ օծումի, պը-
ստիկ եւ ամուսնութեան խնդրոյ մէջ
երբ իր աղբային ձգտմանց առջեւ կը-
ծիմ եւ դժուարութիւն տեսնէ, Բար-
ձրը. Կուսակալին դիմէ, եւ անորմէ
լայն եւ վճիռ խնդրէ. ուրիշ բան է
թէ ի պատասխան հեղեղայն մեթոմ
մը կընդգնին: »

Մանգումէի յարգի խմբագիրը ինչ-
պէս կ'անկախէ իր անկողնաւորու-
թեանէն, Սերաստիոյ կրօնական ժողո-
վոյ այս ընթացքը մեզի հետ դատա-
պարտելու տեղ, այս տողերուն մէջէն՝
« կը մտնայ որ մի միայն պատրիար-
քական իշխանութեան ձեռնհասու-
թեան կը պատկանի առաջնորդ մը
կուգնէ կամ պաշտօնէ ձգել: » Խօսքը առ-
նելով իրենկայան կընտրէ. թիւր ակը-
բունք մը՝ որ նաեւ մեզ անընդունելի
է՝ կը նշմարէ անոր մէջ, եւ իր յայ-
տարարութեան նայելով, չէ թէ կա-
րապետ եղանակով ի նպատակ կամ
ընդգէմ խօսելու, չէ թէ դանի պաշտ-
պանելու մտքը, այլ պատրաստութեան
բաժնի « Կրօնական, Ժողովրդական, Եւ
Եկեղեցական » պաշտօնը պահպա-
նելու համար յատկապէս կը խոսնի:
Սերաստիոյ յարգի խմբագիրը ան-
կեղծութիւն ցոյց կուտայ, աղբային
պահակ մէջ գտնուելու եւ ազատութեան
քով կը հակէ: Շատ աղէկ: Մակայն
թող ներքէն ըսէ որ այս պարտա-
կիս մէջ իր հակումը աւելցուց է, իր
ազնուկը աննպատակ, վասն զի բըռ-
նարարութիւն իր նիւթագրած կէտին մէջ
չէ, այլ ուրիշ տեղ. վասն զի Եւրոպե-
ական չկայ այլ աներկեւան ճշմարտու-
թիւն մը այն տողերուն մէջ. իսկ թիւ-
րիմացութիւն (մալ-անթանախ) իր
կողմէ. որով սխալ կըմտնէ եւ կը մեկ-
նէ այն խօսքը, եւ ընդունայն կը
տաղնապի:

Ի՞նչ է Մանգումէի թիւրիմացու-
թիւնը:
Իր քննադատութեան հիմնէ սա
խօսքը:

« Կը մտնայ որ մի միայն պատ-
րիարքական իշխանութեան ձեռնհա-
սութեան կը պատկանի առաջնորդ մը
կուգնէ կամ պաշտօնէ ձգել: »

Մանգումէի յարգի խմբագիրը կը
կարծէ որ այս տողերը այն կը նշա-
նակեն թէ ժողովրդը իր առաջնոր-
դը, իր պաշտօնատարը ընտրելու՝ իրա-
ւունք չունի, այլ պատրիարքը, հետե-
ւապէս շատ մը քառամեկի անուններ
ինչպէս են, բնաւապետութիւն, հա-
սունեանութիւն (իր բարձր), բարու-
թիւն, կը կուտէ այդ անպարտապա-
րտ վրայ:

Կը հասնիմ թէ այդ անուններու
ներքեւ իրաւունքներ կը նահապա-
ւելն, մարդկային ազատութիւնը եւ
արժանապատիւթիւնը իր նուազանայ
եւ ճնշում կը կրէ: Մակայն ի՞նչ յարա-
բերութիւն ունին այդ չարաշուք բա-
ռերը մեր խօսքին հետ, որ աղբային
օտար իշխանութեան նկատմամբ ու-
նեցած մէկ դարաւոր իրաւունքը լու-
սաւոր կերպով նշանակուած եւ պահ-
պանուած է, արարարքական իշխա-
նութիւնը առաջնորդը կը կուգնէ կամ
պաշտօնէ կը ձգէ ըստ երկու, եւ այն տու-
ղերու հեղինակը չէ թէ ժողովրդը
իր առաջնորդը ընտրելու՝ իրաւունք չու-
նի ըսած է:

Երբ Սերաստիոյ կրօնական ժողո-
վը Պատրիարքը կը թողու եւ կառա-
վարութիւնէն կը խնդրէ ի պաշտօնէ
որ Կարապետ եղանակով պատկան
բացարձակ հրամանաւ առաջնորդ կար-
գուի Սերաստիոյ, ապիկայ մեր դուս
տանին աղբային-կրօնական դորձոյ
մէջ ոչ աղբային եւ բուն միջամե-
տութիւն մը հրաւիրել է. ապիկայա-
ւորքական իրաւունքիւն ուրա-
ցումն է, իրաւասութիւն, որ չէ թէ
Պատրիարքին անձին՝ այլ նոյն իսկ

ընդհանրութեան կը վերաբերի, եւ
որոշ մասնակից կը դառնուի իրը հայ
Մանգումէի յարգի խմբագիրը: Սա-
կաւ ինչ հեռատես զլուս մը չկրնար
հաւանիլ որ այս տեսակ եղծում մը
նոյն իսկ եկեղեցական մարմինն մը
ձեռք մուտ դնէ մեր վարչութեան
բնութեան մէջ, որով վաղը Հայկին
մեղքնայութիւնը, միւս օր ուրիշ աղ-
բայութիւն մը հառ ու հան իր շահույ
համեմատ առաջնորդներն դնելու, եւ
փոխելու նկար: Սյոյսի փորձ մը
յատաշարայն տեսած ենք աղբային:

Սյո, բարեկամ, չէ թէ հիմա մեր
աղբային, այլ նոյն իսկ եկեղեցական
վարչութիւնն ի վաղուց սահմանա-
րական է: Հայկական ժողովրդը ինք
կուգնէ իր առաջնորդը, իսկ պատ-
րիարքական իշխանութիւնը՝ որ դարձ-
եալ ժողովրդին է, կը կուգնէ կամ կը
հասարէ գանի, ինչպէս սահմանադրու-
թիւնը իսկ կը արամադրէ: Հայկական
ժողովրդը ինք չուզեր իր առաջնոր-
դը, իսկ պատրիարքական իշխանու-
թիւնը անոր կամայ համեմատ պաշտ-
օնէ կը կուգնէ հրաժարեցնէ գանի: Խնդի-
րը բացարձակ է:

Ձեմ կրնար ըմբռնել թէ ինչո՞ւ
Մանգումէի յարգի խմբագիրը կանգնի-
տանայ այս մեկին տարբերութիւննե-
րը: Ինչո՞ւ ժողովրդեան ընտրելու՝ իրա-
ւունքը Պատրիարքարանի կուգնէ կամ
հրաժարեցնէ՞ պաշտօնին հետ կը չը-
փոթէ: Եւ երբ այս պաշտօնը կը դա-
նայ պատրիարքական իշխանութեան,
զէմ չհաճիր գիտել որ այդ դորձը
կառավարութեան ալ չպատկանի:
միջոցաւ կը տեսնէ թէ եկեղեցական
մարմինն մը այդ տեսակ պաշտօն մը կը
վերադրէ Բ. Գրան իր անհատական խն-
դիրով: Իրաւ է որ Սերաստիոյ կրօ-
նական ժողովոյ այդ խնդիրը մերժ-
ւած է Բ. Գաւնէն, վասն զի բարեկա-
րամ տէրութիւնը լուք քան զմեզ մեր
իրաւանց պահպանութեան վրայ ունի
տակայն այդ կրօնական ժողովը օրի-
նադանց է իր անհեղինակ ընթացքին
համար: Լեւոն՝ աղբային իրաւանց տե-
սութեամբ եւ սկզբունքով դատա-
պարտեց զայն իր նամակին մէջ. Պատ-
րիարքական իշխանութիւնը առաջնորդ
կը կուգնէ կամ պաշտօնէ կը ձգէ, ըստ
կրօնական ժողովոյ առ կառավարու-
թիւնն ըրած խնդրոյն անկարելիով,
ու չէ թէ, ինչպէս Մանգումէի յար-
գի խմբագիրը կը կարծէ Եւրոպե-
ական յայտնեց, չէ թէ ժողովրդին իր ա-
ռաջնորդը ընտրելու՝ իրաւունքը ուրա-
ցուցաւ: Եւ ասոր ուրիշ մէկ խօստն ա-
պացոյցը՝ Լեւոն իր մի եւ նոյն նամա-
կին մէջ սա հրաւերը կարգաց Սե-
րաստիոյ մարդկները:

« Կը մնայ տեսնել Սերաստիոյ աղ-
բայնոյ՝ իրենց բուն օգուտը խորհել
հանգարտութեան եւ արքանաւոր նախկին-
պատմութեան Եւրոպեական առաջնորդ
առաջնորդութեան համեմատութեան
թեան ներկայացնել: »

Բերեմ Մանգումէի յարգի խմբ-
ագիրը կը սխալի երբ այն տողերը
ծուռ կը մ'կեն. կը սխալի երբ կը
կարծէ թէ ժողովրդեան ընտրութեան
իրաւունքը ուրացուած է, քանի որ
պահպանուած է այն. կը սխալի երբ
մէկին իրաւունքը միայն պաշտօնին
հետ կը շփոթէ. կը սխալի երբ Սե-
րաստիոյ կրօնական ժողովոյն ուրա-
ցութիւնը չտեսնի. եւ ոչ միայն կը
սխալի, այլ եւ կը քաջալիք գանի
իր անոր ուղղուած հարուածը կը
ջանայ մեղմել, տարբեր նպատակ նը-
շանակելով անոր: Բայց մեր դարուն
մէջ Հայկին բարեկամ գաւառը չկայ
որ համարձակի անպաղ դատանի գնե-
րը եւ երկարապիտանութիւնը:

Թող ազատութեան դիմողը, մեր
աղբային պահակը իր սովորին ծայրը
չտկէ, սրտէս դի իրաւունքի դրօշը

չծակէ: Եւ այն ծակը բարեկամ, կար-
կըտելը զիւրին չէ: Բարեկամ
Լեւոն

Բացդիւզ 6 փետր. 1870

Աղիւ Մասիս:

Երբ իրողութիւն մ'իշխողարակ կ'եղ-
նէ, հետաքննի բանասիրաց ուշք ընդ աչ-
կը դառնայ առժամայն, մանաւանդ երբ
խնդիրն իշխանութիւն եւ կամ հանրական
չափու մը նկարագրին ունի:

Հայր քաղաքական աղբ մը չ'է, հե-
տեւապէս դիւանագիտական խնդիրներ
յուզելու ոչ պէտքն ունի եւ ոչ առիթ.
Իր էությունը Աղբային—կրօնական է, իր
պէտքը դատարարական իշխան է, որ կ'են-
թագրէ աղբային:

Սյո է Հայոց մահու եւ կենաց խնդիրը:
Երկու շարժի աւուր Մանգումէի մէջ
հրատարակեալ երբեանց ստորագրութեամբ
յոգուածի մը նկատմամբ հարցումներ կ'ը-
նեն ինչ բարեկամք:

Թէպէտ այն յոգուածին հեղինակու-
թիւնն ինչ չ'ը վերաբերի, բայց խնդրոյն
վրայօք կրնամ տեղեկութիւններ տալ:

Գաղափարներ ի թաղը՝ որ հաստութիւն
կողմանէ բազում առաւելութիւններ ու-
նի քան զայլոյն, իր աղմկայեղ անցեա-
լովն ու յետագիտական ընթացիկը նը-
շանաւոր եղած է: Աւելի երկնաւ վարձա-
րան մը՝ որ զլուսովն անխնամ վիճակի մը
մէջ թողուած էր քսան եւ հինգ երկար
տարիներէ ի վեր, այն թաղը կ'ընտն, որ
կարող է այսօր գիշերօթիկ լաւ վարձա-
րան մը տնտեսել, եւ ուր հազիւ չորս ա-
միս առաջ զէթ պարգաւտն օրինաւոր
նախակրթարանի մ'անդամ վիճակը չ'ունի:
Պատմական այս անկողնային սեռու-
թիւնն կարծեմ լաւագոյն գաղափար մը
կ'ընայ տալ թաղեցւոյն վարձանց բարուց
զգացման եւ անորմական նկատմամբ, որ
աւելի զի մը եւ արդահատութեան քան
թէ մեղադրանոց արժանի է, վասն զի
ամեն հետեւութիւն իր նախնիքն այն ունի,
որ է իրաց պատմաւոր կամ արժանութիւն:

Իրաց այս գծաղղ վիճակին վրայ ու-
չաղի հայեաց մը նետող մի կ'է՛ր կրնար
հարկաւ անկարելի ըլլալ ու չ'զգածուիլ
մանաւանդ նկատելով աղբի աղաղակին
յոյսի եղող թշուառ պատանիներին կա-
ցութիւնը՝ որ առաւել եւս ի թշուառա-
պոյն կը արաւաղը:

Թշուառութիւնն, մ'ն այն անողք թըշ-
ուառութիւնը, ըսել կ'ուզեմ մարդկային
մտաց աղքատութիւնը, որուն դորձած
նախնիքն ոճրաց ոճիրը կը վերադանցէ,
իմաստասիրական բարձր խնդրոյ չ'ը ար-
մէքն ունի, եւ առաւոր ջնջումը միայն
պիտի բարձրացնէ մարդկային սոսնա-
պատութիւնն ու միայն զէպ անդր՝ ուր
նախնիքն անհետեւութեան անգիտելի մատը զը-
րոշմած է, ԼՈՒՅՍ ԵՒ ԱՅՍՏՈՒԹԻՒՆ:

Լոյսի եւ ազատութեան սիրահարը նա-
եւ յատկապէս իմութեան չափաւոր է,
վասն զի յատկապէս իմութեան գիտութիւնը
մարդկային պարտուց մին ու վնասողն
է, եւ իրաւամբ. որովհետեւ պարտաւո-
րութեանց կատարութեան աւելի ինչ վն-
քան կայ մարդու համար:—ԱՅՍՏՈՒՆ:

Անշուշտ այսու աշիւ գաղափար հա-
մակեալ մէկ քանի յատկապէս իմութեան ար-
դող աղբայինը ցաւալցելով յիշեալ վար-
ժարանի աշակերտաց վիճակին վրայ՝ զար-
մանալի դոճողութեամբ վարձարանին
տեսչութիւնը կ'առանձնեն, եւ ուր ուրեմն
կ'սկսին բարեկարգութեան ձեռնարկել:
Փաղաւթը կամ ճիշտն ըսելով՝ անոր
ստորին կարգը՝ որ մինչ ցայն հար կ'ը
եւ անապրիկ, փոխանակ ուշիմ տեսչու-
թեան ջախջախով ցաւալցելու, անձաճար
յուզմանը եւ վիճակի կը յարուցանէ յա-
նուն պէտքը՝ վարձարանի մը՝ որուն ի
պատմաստ իր ապիկայութեան պաշտօ-
նէն դադրել կը զեկուցուի իրեն:

Կ'սեւ եւ խարդաւանանք համարձակ
երեւան կուգան, մոլե ետանդը զլուս կը
բարձրացնէ, կեղծաւոր խիղճի կը զրգ-
ոնի, առմիկն զլուս կը բարբառի, սպառ-
նալիք սպառնալից կը յարուցանի, միւր-
կաղղ ապագայ մը այս բարեկարգ խառ-
նակութեան մէջէն կը նշարուի եւ տող-
նաղը աղաղակի բանտարանաւ օրոշին մէջ
կը ծաղանայ:

(Մնացեալը դալ անգամ)
ԱՍՍԱԿ

... խմբագիր:

Գում—Գաւուր Մայր եկեղեցւոյ
Ս. Լուս. Աղբայինց վարձարանին ամե-
նակարեւոր պիտոյնը համար մինչեւ
ցարդ նպատաստմանոց դառնող աղ-
բայն անձանց ներկայ ցուցելը՝ Չըն
աղբ օգուտ թերթին միջոցաւ հրատա-
րակելու բարեհաճութիւնները կը խնդ-
րենք ի միանալութիւն Աղբային բա-
րեբաղդ եւ ի յորդոր վարձարանաց
յատաշար իմութեանը փախաւրդաց:

Ինիք հնորէն վարձարանին
նշանակարու: Մագնա Մագնա Մագնա
Տ. Լուս: Գաւուր Մայր եկեղեցւոյ

30 հտ. Մէճիտիկէ հանդուցեալ Մօմճ-
եան Աւետիս աղայի հոգւոյն Բ. Մօմճ-
եան կարապետ Ա. Տիկին համեստա-
փայլ Աննիկ հանրմի :

3 հտ. Մէճիտիկէ Ոսկերիչ Միքայէլ
Ա. Բ. Թովմայեան :

2 հտ. Մէճիտիկէ բարեպաշտոն ունի :

10 ֆր. Մ. Նաչիտ Ա. Ածատուրեան :

11/2 Մէճիտիկէ հանդուցեալ Թիւյ-
սիւղեան Գրիգոր աղայի համեստա-
փայլ Թիկին :

1 Գառորդ Օսմանեան ոսկի Աբրահամ
աղա հարեհն :

... Լ. Բէնտի

Աղայից Տնտեսական խորհրդոյ
միջոցաւ ի նպաստ կեդրոնական Մըն-
տուկի հաւաքուած նուէրներն ար-
դէն առաջին ցուցակաւ մը մանրա-
մասնաբար հրատարակուած են :

Այն հրատարակուած են ետեւ հե-
տը հետեւ ուրիշ նուիրատուութիւններ
ալ եղած ըլլալով՝ Տնտեսական խոր-
հորդը կը փութայ երկրորդ ցուցա-
կաւ մը զանոնք եւս հաղորդել ձեզ ,
եւ խնդրել որ բարեհաճիք ձեր ամե-
նէն մասնակց թերթին մէջ հրատա-
րակել զայն ի տեղեկութիւն հասարա-
կութեան :

Մնամք յարգանք

Ի զիմաց Տնտեսական խորհրդոյ .
31 յունիւ . 1870 Ատենապետ
Պատրիարքարան Հայոց Գ. Ղազարոսեան .
Կ . Պօլիս Ատենապետ
Գ . Գրասէրեան .

Յոյսի Եւ Միտքի Եւ Միտքի

Առաքել Եփէնտի Պ . Տատեան	1500
Սիմոն պէյ	1500
Սարգիս Եփէնտի համամեծան	1500
Պօղոս եւ Միկայիլ աղայք Մու- րատեան	3000
Խաչիկ Եփէնտի Արեւմտեան	1000
Պօղոս " Պատնասեան	150
Յովհաննէս " Թաղաւորեան	750
Մարտիրոս " Միւհէնտիգեան	500
Ալէքսան " Երեսուֆեան	500
Գրիգոր Եփէնտի Ներսէսեանի	
ձեռամբ տանայի դորձաւորներէն	3000
Յովհաննէս Եփէնտի Ազնաւոր- եանի ձեռամբ Մէրասիէրի դրան	
դորձաւորներէն	2180
Պօղոս օտարալի աղայներէն	3030
Տիգրան Եփէնտի Կիւմիւշիէր- տանեան	250
Դամիկ աղայի ձեռամբ Պօղոս	
Սարգիսներէն	2183
Ղալաթիոյ մաքսի բեռնակիր եղբայրներէն	1500

Պօղոս մաքսէն փէսէ տար Գորու-	
թիւն աղայի ձեռամբ	1300
" " " Թաղա " "	200
" " " Միքայէլ եւ Յարութիւն "	400
Գարակէօմիլիւքի Թաղ . խորհրդ- դոյ ձեռամբ	1000
Ղալաթիոյ " " "	1000
Խաչիկ Ս . Խաչիկ Թաղ . " "	1500
Մայր եկեղեցւոյ " " "	1000
Խաչիկ Ս . Կրպտի " " "	600
Գառն . քեօյի " " "	500
Եփէնտի դարուի " " "	300
Պէշիքթալի " " "	345
Եփէնտի մահալէ Սամթ . " "	260
Եւ ձեռք մաքսի բեռնակիր եղ- բայրներէն	388
Մարտիրոս աղայ Մեծ մօրուքեան	
Մըլազցի " " "	150
Գարութիւն " " "	100
Նշան " " Տէրպապեան	100
Միկայիլ " Ղուրբէկեան "	100
Գրիգոր " Թալաճեան "	100
Ե. յիւրի Թաղ . խորհ . ձեռամբ	500
Թալաճեան աղայ Թէրպապեան	100
Կրպտ " Հաղարեան ծխալաճաւ	150
Սարգիս " Տէմիրքարուլուեան "	150
Խաչատուր " Մարգարեան "	120
Գառնար " Վանդի " "	100
Գրիգոր " Լանկացի " "	100
Թաղա " Խաչիկ Լուսարցի " "	100
Թաղա " Կէտիք բաշայի " "	60
Պատրոս " Պէշիքթալցի " "	50
Սահակ " Եփէնտի Կարուցի " "	50
Ստեփան Գանիկեան Սիւլազցի " "	50
Գարութիւն " Պալքեան " "	50
Թորիկ " Չուղալուզեան " "	50
Թաղա " Պօլաճեան " "	50
Հիսարու Թաղ . ձեռամբ	250
Թաղա աղայ Գալաթիէրեանց	
Սիւլազցի " " "	50
Յովհաննէս " Սիւլաճեանց " "	50
Ալիքսան " Խորատանեան " "	50
Ղազարոս " Ճէնապեան " "	70
Սարգիս " Գալաթեան " "	50
Պօղոս " Գրիգորեան տաղարիչ	50
Բերայի Սարգիսներէն Արշակ աղայի ձեռամբ	1143
Սարգիս աղայ Գրիգորեան Ստեփ- եանի փուռ	150
Գարութիւն " Մարտիրոսեան "	100
Կարապետ " Մեծատուրեան	
Բիւնկեանցի " " "	50
Գրիգոր " օտարալի Տէլիմէնեան	80
Մահալի " Հալիկ Ստեփանայի փուռ	50
Մեղր " " " "	50
Մարկոս " " " "	50
Գրիգոր " " " "	20
Մ . Սարգիս " " " "	20

Տոնիկ աղա Ստեփանայի փուռ	10
Միկայիլ " " "	10
Աւետիս " " "	10
Գարութիւն " " "	10
Գոնան " " "	10
Գէորդ " " "	10
Գառնար " " "	10
Աւետիս " " "	10
Մ . Գրիգոր " " "	10
	35999

Մնացեալ հերթէս խորհրդ

ՏԱՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Թովմայի Արծրունոյ արժանահա-
ւատ պատմութիւնը՝ որ աշխարհիս տ-
րաշարժութիւնէն անհրաժեշտ է, նա-
պատեց կեանք եւ աղքատամարդ զատ
զատ պատմութիւն, եւ միմիկ տեղեղը
պարզաբանելով, հին աղքատ տէրու-
թիւններն ալ համառօտիւ պատմելով
կուգայ կը հասնի մեր Արշակունեաց
եւ Բագրատունեաց թաղաւորութիւն-
ները, եւ զանոնք ալ համառօտիւ
պատմելով, Արծրունեաց առհմիկ բա-
կիւրէն մինչեւ վերջը եղած հետաքրք-
րական պատմութիւնը կարգաւորեալ
կերպիւ եւ լուսաւոր ծանօթութեամբ
պատմելով կրամամբ արժանահաւատ
եւ ակամաւոր Հայ Պատմագրոյ կար-
գը գաւառէր է :

Այս մեծաշարք պատմութիւնը՝ որ
1852 ամին Որթաղի զինվորական
թանգարանը իւր ծախիւք տալիւ յօ-
ժարեցաւ, եւ մէկ օրինակը վաճառե-
ղահեկանի կը ծախուէր, այժմ ըստ
խնդրոյ բարձրագոյն ինքնակաշար
աղագայեցաւ զինք ինքնակաշար, հար-
մէկ Մէճիտիկէ կը ծախուի Սաքա
Չէշմէսի փողոցը Գալաթիէի Պ . Յով-
սէփիկ զրատունը :

ԱՐԱՄԵԱՆ ՏԱՐԵՅՈՅՑ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Այն վերահարով Յոյս Հանդիսի 42^{րդ} թը-
ւոյն մէջ յօդուած մը տեսնելով, 10 դեկտ-
1869 թուականաւ, որոյ համակիր մասին
համար մեր հրատարակական Հարձակու-
թիւնը յայտնելն յետոյ՝ նոյն յօդուածին
ըրած գիտողութիւնքն ալ կը յարգեմք մա-
նաւանդ Գ . Հատունեանի նկատմամբ առաջ
բերած խորհրդածութիւնը, որ ստարկ
եղած է Կարողիկոսական տիպոս մը,
որոյ ակամայ տուած է ինք իրեն՝ մեր այս
տարւոյ Տարեցոյցին մէջ :

Այս, ակամայ կըսեմք, քանզի մեր եւս
միտք ունենալ իրենց հետեւ եկած այդ տիպ-

ղաղ ջնջելու . բայց Տարեցոյցի կրած հա-
ւածման ատեն՝ ժամանակ չունենալը զայդ
եւ ատոր նման բան արագըրելու :

Յուսոյ խմբագիր Վ . Հարք, ընդ որս եւ
համայն Հայք, թող ապահով լինին, որ մեր,
իր բնական հարապատ, չենք ուզեր
Հոստաւորայ օրինաւոր յարգաց տիպոսը
կեղծ ու փախտաւոր ժառանգորդաց նուիր-
ել երբեք : Մեր ապագայ ընթացքը՝ մա-
նաւանդ այսպիսի խնդրոց նկատմամբ՝ պիտի
հաստատեն, թէ մեր, թէ պէտ համազօր
պիտի ստիպեն մէջ Յուսոյ կարծածին պէս
անարար երբ մեն խնդրոց նկատմամբ,
որոյ մէջ բուն Աղայիցն է մեզ յարգելի :

ձ. ԱՐԱՄԵԱՆ

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

Կայսերական զօրաց համար պէտք
եղած հարկը քան հազար (120.000)
օխայ արդար իւրին դնահատութիւնը
ի դարձ պիտի դրուի յառաջիկայ
հինգշաբթի օրը (փետրուար 12) ժամը
6 ին միջոցները Տարի Շուրայի մէջ :

Աւտի տալ ուղղ զաճառականք
պէտք է որ նոյն օրը յիշեալ տեղը
դնուին :

9 փետրուար . 1970

Ի Գառն Սպարապետի

Այս րոտիւրը շարժել երկու անգամ
կը հրատարակուի, չորեքշաբթի եւ չա-
րաթ օրերը : Բաժանորդագրութեան տե-
ղերն են Կ . Պօլիս Չիլիկի խանը վերի
յարկը թիւ 6 Մասիս խմբագրատունը :

Խօլ գաւառացի մէջ հետեւեալ հոգա-
բարձուաց անհետակները :

ԻՋՄԻՐ. Ստեփան աղա Տէլեման

ՆԵՊՈՒՐԻՆ. Թորոս աղա Եսկիւրի

ԱՍՏԱՐԱՐ. Գարութիւն աղա Նաղա-
րէթեան

ՏՐԱՊԵՆՆ. Խաչատուր աղա Լուստեան

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատմաւոր Զա-
քարեան

ՍԵՐԱՍՏԱՐ. Վարդան Եփէնտի Արգար-
եան

ԵԱՏ Մ . աղա Խաչիկեան

ՀԱԼԵՊ. Նիկողոսյան աղա Տէր Մար-
գարեան

ԵՐԶՐԱՅԱՆ. Ընթերցարանի Թանգարան
ՎԱՆ. Գրիգոր աղա Խաչատուրեան

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուի ու-
ղղներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան
թղթակցել :

Խմբագիր-Տնօրէն

Կ. Ս. ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՆ

Ի ՏՊԱՐԱՐՆԻ ՄԵՍԻՍ ԼՐԱԳՐԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ ԶԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՅՔ ՓՈԽԱՆԱՌՈՒԹԵԱՆ
11 ՓԵՏՐՎԱՐ
(ՕՍՏԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ՀԵՏ 100 ԼՈՒՐՈՒԹԵԱՆ)
Ի նոտար 3 ամիս զուրուշ 109/7 — 110/4
Մարտիկա » ֆրանք 22,90—23,
ԸՆԹԱՅՔ ԴՐԱՄՈՅ
11 ՓԵՏՐՎԱՐ
Անդր . լիրա զուրուշ 110.40
Նաբոյէն ոսկի » 87, 8/40
Խմբագիր ոսկի » 89, 8/40
Բերբեր » 51, 13/40
Հինգ ֆրանք » —
Հինգրոց » 104
Պղինձ » 107/4
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 11 ՓԵՏՐՎԱՐ
ԱՐՄՏԻՐ
Ցորեն կարծր Պէսարապիա 30 — 31
» » Աղաղ 30 — 31
» » Պալլէք 29 — 30
» » Պուրկաղ 29 — 30
» » Թէքիտաղ 29 — 30
» » Կակուղ Աղաղ 29 — 30
» » Պէսարապիա 29 — 30
Կիրքա թունա 29 — 30
Ցորեն կակուղ Պալլէքաղ 25 — 27

» » Վառնա	25—27
» » Պալլէք	25—27
Եղիպտացորեն թունա	43/4—
» » Անասուլ .	
Գարի թունա	43—
» » Անասուլ .	

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ
Ի ՈՁԱԿԱՆՈՐ
Պարա » զուրուշ)
Անասուլ »)
Բօյոս » ֆրանք (աղաղք չկայ)
Էսթրի »)
Եսթրի »)
ԲԱՄՊԱԿԱՆ ԳԱՐՈՐ
Կէլի » 41/4—
Իւլի » 42 —
Ատան » 44/4—
Պարսկաստան » 40 —
Վրաստան » 40/4—

ԲՈՒՐԴ
Անասուլ լուսացուած հօխա 44/4—
» » չլուսացուած » 7 —
Բուլիլ լուսացուած » 42/4—
» » չլուսացուած » 7/4—
Վրաստան լուսացուած » 46 —
» » կէս լուսացուած » 42 —
» » չլուսացուած » 8 —
Տապրոն » 8 —
Էսթրի » 6/4—

ՄԱՁԸ	հօխա 44 —
Պարսկաստան »	40 —
Անասուլ »	6 —
Ճիւրակ »	43/4—46
Գալիկի Ա . տեսակ »	43 —
» Բ . » »	45 —
Լեկիւրի »	44 —
Բոյալ »	44 —
Ալէլի »	44 —
Եօղլատ »	44 —
Զօրու »	44 —
ԲԻՅԻՐ	հօխա 48 —50
Լեկիւրի »	48 —50
Գալիկի »	48 —50
Պէրաղ »	48 —50
Չէրէ »	25 —26
ԱՅԻՐ	8 —40/4 կտոր մէկ 0 . 1 .
Եօղլատ »	» » » »
Սիւլա »	» » » »
Լիւրու »	» » » »
Գալիկ »	» » » »
ՉԵԹ	հօխա 7/4—
Մուսուլ »	7/4—
Սիւլա »	9 —
Սաք »	7/4—

Պղինձ թողաթ երկրին մէջ	—40
Սալիկ Գալիկ մուգ »	46 —47
Աֆի »	420 —430
Քիթ »	24 —29
Սուս »	4/4—
Կառաւ Անասուլ »	44 —
» » Բուլիլ »	—
Մեա աղա Պարսի . Բէյ »	42 —47

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ
Խաչիկ Բիւլ . տեսակ 100 հօխ 850—950
» » » » 730—800
Բ . » » 46
Եսթրի » 240 —
» » Գալիկ » 240 —243
» » Չէրէ » 280 —290
Չայ Բոյի » հօխ 60 —76
» Բէյ » 23 —24
Անագ (ղալայ) Կենդ . 800/լր . 100
Պղինձ (պիւլի) » հօխ 6 —
Լեկիկ (չիլի) Պղինձ » 443 —420
» » Մառա » 450 —455
Չինք տալու 100 հօխ ֆր . 108 —110
Երկաթ » 60 —
» տալու » 70 —
» բեւեղ » 70 —
» 90 —
Բարձր » 37/4—37/4
Բարձր » 42/4—
Կարգ » 49 —24
Խաչար »